

Fenntarthatóság és társadalmi státusz

Csurgó Bernadett | ELTE
Társadalomtudományi
Kutatóközpont/METU



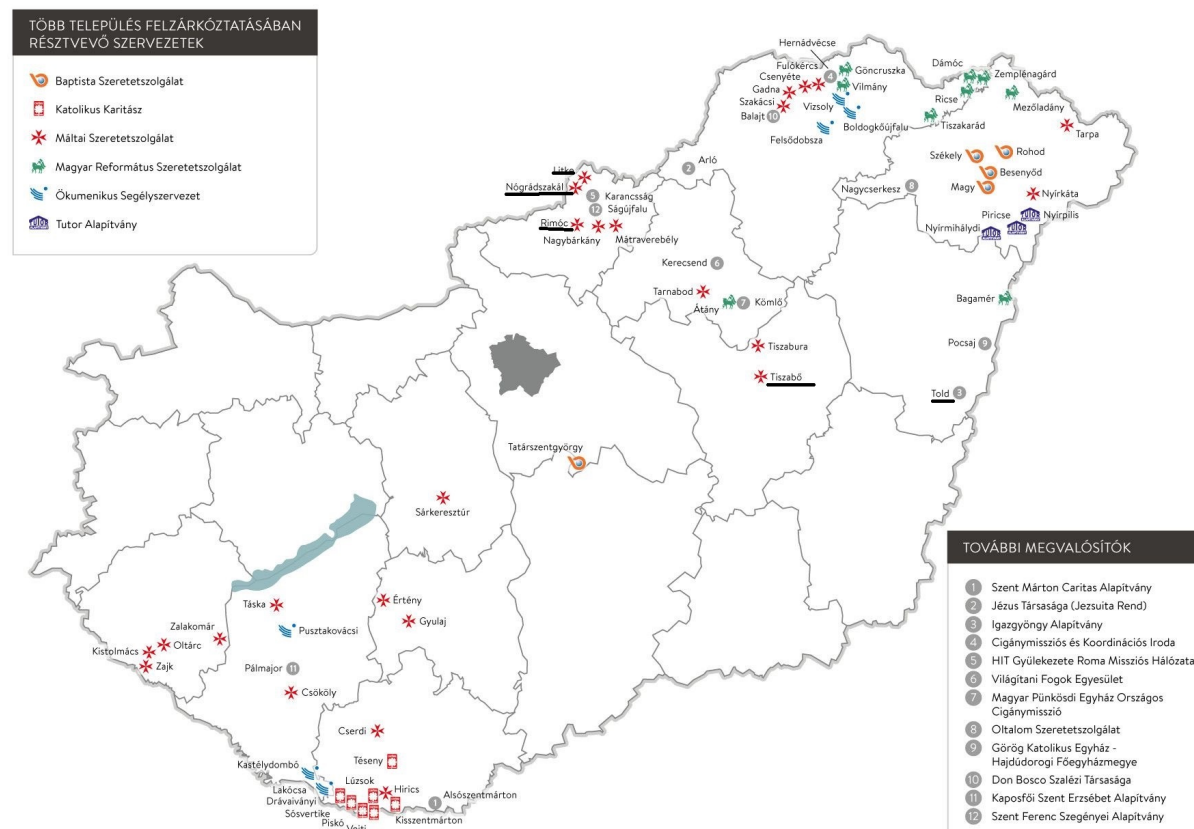
Kiindulópont: a fenntarthatóság mint társadalmilag meghatározott gyakorlat

- nem pusztán egyéni döntés
- a tudás, lehetőségek és gyakorlatok társadalmi státuszfüggők
- a társadalmi státusz összetevői:
 - jövedelem
 - iskolázottság
 - lakóhely
 - Infrastruktúra
- **A fenntartható életmód nem egyformán hozzáférhető**



Kutatási háttér

- **FETE települések, mélyszegénység, kvalitatív esettanulmány**
- NFKIH 138020 – OTKA kutatás 2021-2025
 - *Fenntartható fogyasztási mintázatok, viselkedési stratégiák és tudáshasználat a magyar társadalomban. A fenntartható élelmiszer- és energiafogyasztás társadalomtudományi elemzése*
- kvalitatív esettanulmányok
- FETE települések:
 - Nógrád
 - Jász-Nagykun-Szolnok
 - Hajdú-Bihar
- célcsoport:
 - társadalmi felzárkóztató programokon keresztül elért
 - mélyszegénységben élő háztartások
- 55 interjú:
 - lakossági
 - szakértői
- **Fókusz: élelmiszer- és energiafogyasztás mindennapi gyakorlatai**



Státuszfüggő fenntarthatóság

Középosztályi fogyasztói logika

- **Középosztály**
 - tudás és információ
 - környezettudatosság
 - hosszú távú tervezés
 - nagyobb választási lehetőség
 - **Élelmiszer:**
 - bio, helyi
 - pazarlás csökkentése
 - **Energia:**
 - beruházások
 - energiahatékonyság

Szegény fogyasztói logika

- **Alacsony státusz**
 - megfizethetőség dominál
 - rövid távú túlélés
 - korlátozott hozzáférés tudáshoz és megoldásokhoz
 - **Élelmiszer:**
 - olcsó, laktató
 - hús mint jólét
 - **Energia:**
 - fogyasztás csökkentése
 - szilárd tüzelés
- **„Én nem lakok jól, ha nincs hús. Tényleg nem lakok jól, hogyha nincs hús. Hogy én nem lakok jól, hogyha nem főzök húst.”**

Élelmiszer vs. Energia – eltérő logika

Élelmiszer

- vannak relatíve fenntarthatóbb gyakorlatok
- de ezekhez is kell stabilitás és előrelátás
- **Példák:**
- kiskert
- befőzés
- pazarlás kerülése

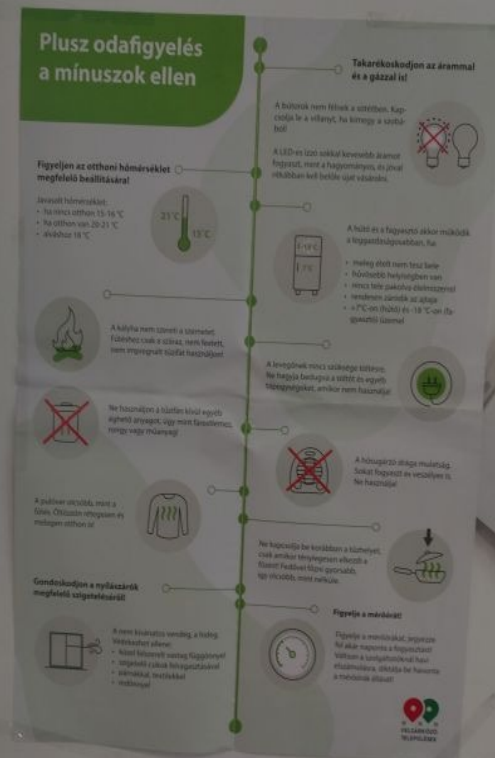
Energia

- fogyasztáscsökkentés dominál
- sokkal közvetlenebbül kényszer
- **Példák:**
- kisebb fűtött tér
- kevesebb áramhasználat
- szilárd tüzelés

„[A]mikor a megélhetés meg az ennivaló az elsődleges, és ennivalóra van pénz, és fűtésre nincs, akkor mindent félretesznek fél évig, amit utána eltüzelnek. A műanyagot, a rongyot, a papírt, a szemetet, mindent. És mondjuk egy hónapig ebből tüzelnek, és egy hónapig ezért nem fognak megfagyni.”

- Élelmiszer = differenciált
- Energia = kényszervezérelt

Felzárkóztató programok szerepe

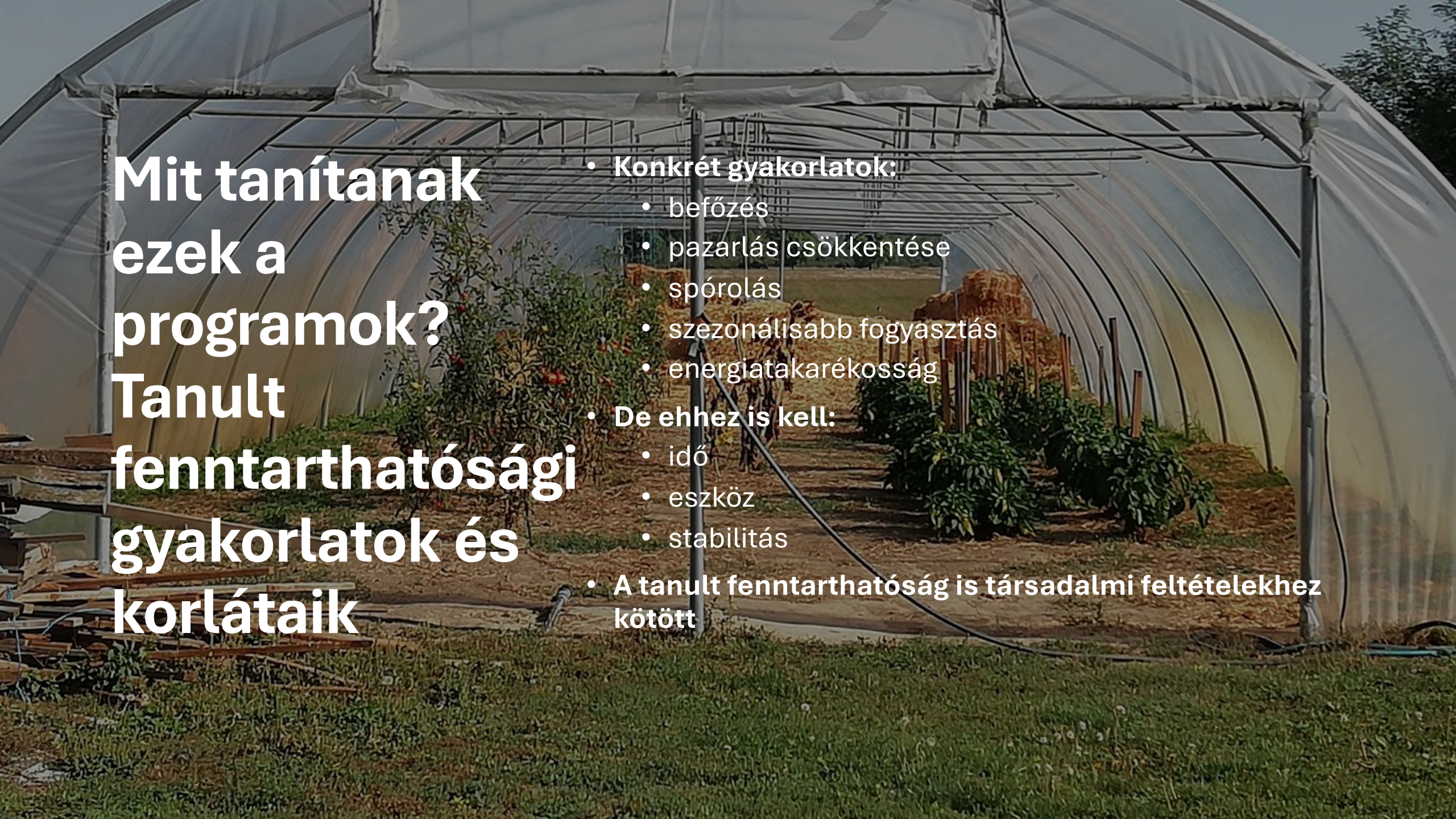


- **Fenntarthatóság mint tanult gyakorlat**
 - a fenntarthatóság nem spontán jelenik meg
 - programokon keresztül válik elérhetővé
- **Eszközök:**
 - kiskertművelés
 - helyi termelés
 - közösségi tanulás
 - szemléletformálás

„Olyan helyen vagyok, olyan helyen dolgozom, ahol elvárják, hogy legyen nálunk kert.”

„Nagy, csak nem jó a föld. Ott izék voltak, téglák. Ugy csináltuk meg, hordtuk el a földet, mink csináltuk meg, hogy olyan legyen, amilyen. De ma most szép a fű. De kell csinálni egy kicsit, azt mondták. Valamennyit ások fel. Teszek bele zöldséget.”

- **A fenntarthatóság nemcsak erőforrás-, hanem tudáskérdés is**



Mit tanítanak ezek a programok? Tanult fenntarthatósági gyakorlatok és korlátaik

- **Konkrét gyakorlatok:**
 - befőzés
 - pazarlás csökkentése
 - spórolás
 - szezonálisabb fogyasztás
 - energiatakarékosság
- **De ehhez is kell:**
 - idő
 - eszköz
 - stabilitás
- **A tanult fenntarthatóság is társadalmi feltételekhez kötött**

Összegzés

- a fenntarthatóság nemcsak egyéni döntés
- hanem társadalmi lehetőség
- az alacsony volumenű fogyasztás/fogyasztáscsökkentés
 - nem feltétlenül fenntartható
 - kényszer és hiány következménye
- **A fenntarthatóság nemcsak választás kérdése, hanem annak is, hogy kinek van választása**
- **Társadalmi egyenlőtlenség!**

fenntarthatóság és lokalitás

közösség alapú megközelítés

társadalmi jóllét és
fenntarthatóság

planetáris egészség
megközelítés



**Köszönöm a
figyelmet!**

csurgo.bernadett@tk.hu